

Na osnovu člana 16. Zakona o Vladi Unsko-sanskog kantona („Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona“, broj 5/08) i člana 17. Zakona o budžetima Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16, 5/18, 11/19, 99/19 i 25a/22), Vlada Unsko-sanskog kantona na 52. sjednici, održanoj dana 19.6.2024. godine, d o n o s i

SMJERNICE EKONOMSKE I FISKALNE POLITIKE  
UNSKO-SANSKOG KANTONA  
ZA PERIOD 2025.-2027. GODINE

## Sadržaj

1.	UVOD.....	3
2.	STRATEŠKI CILJEVI EKONOMSKE I FISKALNE POLITIKE.....	5
2.1.	Strateški ciljevi ekonomske i fiskalne politike Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine.....	5
2.2.	Strateški ciljevi ekonomske i fiskalne politike Unsko-sanskog kantona.....	9
3.	MAKROEKONOMSKE PRETPOSTAVKE I PROGNOZE U SREDNJOROČNOM PERIODU.....	12
3.1.	Osnovni makroekonomski pokazatelji Unsko-sanskog kantona.....	12
3.2.	Pretpostavke društvenog i privrednog razvoja.....	14
3.3.	Rizici ostvarenja pretpostavki.....	17
4.	SREDNJOROČNA FISKALNA PROGNOZA.....	18
4.1.	Porezna politika i javni prihodi.....	18
5.	PROCJENA PRIHODA BUDŽETA.....	21
5.1.	Prihodi od indirektnih poreza.....	21
5.2.	Prihodi od direktnih poreza.....	22
5.2.1.	Porez na dohodak.....	22
5.2.2.	Porez na dobit.....	23
5.3.	Ukupni prihodi kantona.....	24
5.4.	PRETPOSTAVKE DRUŠTVENOG I PRIVREDNOG RAZVOJA ZA BUDŽETSKU I ZA SLJEDEĆE DVIJE GODINE.....	26
6.	PREDVIĐENE PROMJENE JAVNOG DUGA I STRATEGIJA UPRAVLJANJA JAVNIM.....	31
6.1.	Obaveze Kantona.....	31
6.1.1.	Kratkoročne obaveze.....	31
6.1.2.	Dugoročne obaveze.....	31
6.2.	Servisiranje duga Kantona.....	32

## I. UVOD

U skladu sa članom 17. Zakona o budžetima Federacije BiH, pripremljen je dokument „Smjernice ekonomske i fiskalne politike Unsko-sanskog kantona za period 2025.-2027.“, kao bazna osnova za projekciju prihoda i rashoda za pripremu Budžeta Unsko-sanskog kantona za 2025. godinu. Ministarstvo finansija pripremilo je Smjernice u skladu sa dostupnim informacijama. Svrha Smjernica je prvenstveno definirati smjer i ciljeve ekonomske i fiskalne politike u srednjoročnom razdoblju.

Temeljni dokument, koji opredjeljuje strateško usmjerenje ekonomske politike Vlade u narednom razdoblju, predstavlja Strategija razvoja Unsko-sanskog kantona 2021.-2027. godine, kao podloga za izradu sektorskih strategija, trogodišnjih i godišnjih planova rada, DOB-a, Programa javnih investicija te u konačnici Budžeta.

Strategija razvoja Unsko-sanskog kantona za period 2021.-2027. godina predstavlja integrisani multisektorski strateški dokument kojim se definišu javne politike i integralno usmjerava razvoj kantona i jedinica lokalne samouprave. Nosilac izrade Strategije razvoja je Vlada Unsko-sanskog kantona, a učesnici u procesu izrade su ministarstva i druga tijela kantonalne uprave, općine i gradovi, Vijeće za razvojno planiranje i upravljanje razvojem te ostali socioekonomski partneri. Strategija je ključni strateško-planski dokument koji treba da potiče i usmjerava budući rast i razvoj Unsko-sanskog kantona. Uključuje sektore ekonomskog razvoja, društvenog razvoja i zaštite životne sredine i služi kao okvir za zajedničko projektovanje budućeg razvoja Unsko-sanskog kantona kroz definisanje zajedničkih ciljeva za prevazilaženje razvojnih izazova.

Smjernice ekonomske i fiskalne politike predstavljaju fiskalni okvir za provedbu ekonomske i fiskalne politike. Smjericama, na temelju osnovnih makroekonomskih pokazatelja i pretpostavki društvenog i privrednog razvitka, se procjenjuju budžetski prihodi i time se određuje opći finansijski okvir za izradu Dokumenta okvirnog budžeta, imajući u vidu strateške ciljeve ekonomske i fiskalne politike.

Ekonomska i fiskalna politika u srednjem roku, usmjerit će se na jačanje kapaciteta i učinkovitost javne uprave. Snažne institucije javnog sektora ovise o odgovarajućim mehanizmima kojim bi se osigurala odgovorna javna uprava usmjerena na građane, kao i pružanje boljih usluga građanima i poslovnim subjektima. U dobro upravljanoj javnom sektoru se jasno razdvajaju politike i uprava, osigurava individualna odgovornost državnih službenika, dobri standardi upravljanja ljudskim resursima, kao i odgovarajuća zaštita radnih mjesta, nivo plata, stabilnost te jasno definirana prava i obaveze državnih službenika. Pružanje sveobuhvatnog pristupa javnim informacijama putem digitaliziranih usluga temeljenih na modernoj tehnologiji, kojima se uzimaju u obzir potrebe korisnika kao što su osobe s invaliditetom, starije osobe, stranci i porodice s djecom.

Cilj je postići privredni rast uz istovremeno visoku zaposlenost i nisku inflaciju, a isti je u potpunosti ostvariv jedino uz kombinaciju instrumenata fiskalne politike. Svrha ovog dokumenta je prvenstveno definisati smjer i ciljeve *ekonomske i fiskalne politike*, kao i visinu finansijskih planova budžetskih i vanbudžetskih korisnika, s fokusom na dalju provedbu fiskalne konsolidacije i politike smanjenja/ograničavanja javne potrošnje na svim nivoima vlasti u Federaciji BiH.

Ovaj dokument treba da odražava utjecaj svih aktuelnih procesa iz okruženja, sa aspekta mogućih implikacija na fiskalni kapacitet Unsko-sanskog kantona, kao i da poboljša koordinaciju Vlade Kantona, gradova, općina i vanbudžetskih fondova na pripremi Budžeta za 2025. godinu.

Dokumentacionu osnovu za izradu Smjernica ekonomske i fiskalne politike Unsko-sanskog kantona za period 2025.-2027. godine, kao i za prošlu godinu predstavljaju:

- revidirane projekcije prihoda od indirektnih i direktnih poreza Kantona, gradova i općina Kantona od strane Federalnog ministarstva finansija, kao i odgovarajući statistički pokazatelji i informacije,
- Izvršenje Budžeta Unsko-sanskog kantona za 2023. godinu,
- pokazatelji koji se odnose na nivo ostvarenih prihoda i aktuelnih pitanja i izvršenja Budžeta u proteklom periodu 2023. godine,
- Strategija razvoja Unsko-sanskog kantona 2021.-2027. godine,
- Strategija razvoja Federacije Bosne i Hercegovine 2021.-2027. godine,
- podaci Zavoda za statistiku Federacije Bosne i Hercegovine,
- podaci Federalnog zavoda za programiranje,
- publikacije Direkcije za ekonomsko planiranje BiH.

**Smjernice ekonomske i fiskalne politike Unsko-sanskog kantona za period 2025.- 2027. godine sadrže:**

- Strateške ciljeve ekonomske i fiskalne politike Federacije BiH i Unsko-sanskog kantona,
- Osnovne makroekonomske pokazatelje,
- Osnovne pokazatelje ekonomske i fiskalne politike Federacije BiH i Unsko-sanskog kantona,
- Pretpostavke društvenog i privrednog razvoja za budžetsku i za sljedeće dvije godine,
- Procjenu prihoda budžeta i
- Predviđene promjene javnog duga i strategiju upravljanja javnim dugom.

## 2. STRATEŠKI CILJEVI EKONOMSKE I FISKALNE POLITIKE

### 2.1. Strateški ciljevi ekonomske i fiskalne politike Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine

Evropski put Bosne i Hercegovine formalno je počeo 2008. godine kada je potpisan Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju. Bosna i Hercegovina podnijela je zahtjev za članstvo u Europskoj uniji u februaru 2016. godine, a status zemlje kandidata dodijeljen joj je u decembru 2022. godine pod uslovom da poduzme preporučene korake kako bi se ojačali vladavina prava, borba protiv korupcije i organiziranog kriminala, upravljanje migracijama i osnovna prava. Mišljenje Evropske komisije iz maja 2019. godine o kandidaturi BiH navodi da „pregovori za pristupanje Europskoj uniji trebaju biti otvoreni s Bosnom i Hercegovinom kada država postigne neophodan nivo usklađenosti s kriterijima za članstvo, a posebno Političkim kriterijima iz Kopenhagena, koji zahtijevaju stabilnost institucija koje jamče značajan nivo demokracije i vladavine prava“. U skladu sa napretkom u provođenju preporučenih koraka Evropska komisija je 12.3.2024. godine predložila početak pregovora, da bi Evropsko vijeće 21.3.2024. godine dalo zeleno svjetlo za otvaranje istih.

Bosna i Hercegovina se u septembru 2015. godine, zajedno s 192 države članice Ujedinjenih naroda, obvezala na provedbu Programa održivog razvoja do 2030. godine, poznate kao Agenda 2030. Ova Agenda sastoji se od 17 ciljeva održivog razvoja i 169 podciljeva. Prvi korak u ostvarivanju Agende 2030 u Bosni i Hercegovini je izrada Okvira za ciljeve održivog razvoja u zemlji. Taj okvir je zajednički dokument svih nivoa vlasti koji određuje šire smjerove razvoja, kako bi vlasti na svim nivoima i društvo u Bosni i Hercegovini doprinijeli postizanju ciljeva održivog razvoja.

Na osnovu analize stanja održivog razvoja u Bosni i Hercegovini, uključujući ključne trendove, mogućnosti i prepreke, posebno u kontekstu pristupanja Bosne i Hercegovine Evropskoj uniji, kao i konsultacija s predstavnicima institucija na svim nivoima vlasti i socioekonomskim akterima, identificirana su tri smjera održivog razvoja u zemlji:

- dobra uprava i upravljanje javnim sektorom,
- pametan rast,
- društvo jednakih mogućnosti.

Osim toga, postoje i dvije horizontalna teme:

- ljudski kapital za budućnost i
- princip „Niko ne smije biti isključen“.

Svi nivoi vlasti u Bosni i Hercegovini će odrediti svoje prioritete, mjere i aktivnosti u skladu s ustavnim nadležnostima kako bi doprinijele Agendi 2030. Navedeni razvojni smjerovi trebaju pridonijeti stvaranju boljeg društva i budućnosti u kojoj niko nije isključen, gdje su ljudi, prosperitet, mir, partnerstvo i briga za planetu Zemlju u središtu zajedničke budućnosti.

predstavlja skup usmjeravajućih ciljeva za izradu strateških i operativnih dokumenata institucija u zemlji. Cilj donošenja ovog dokumenta je osigurati koherentnost ciljeva i provedbe javnih politika na nivou institucija, usklađenost s planiranjem budžeta i drugim izvorima finansiranja te implementaciju ciljeva održivog razvoja kroz strateške ciljeve institucija Bosne i Hercegovine.

U Strateškom okviru izražena je opšteprihvaćna vizija i postavljena su tri strateška cilja:

- transparentan, efikasan i odgovoran javni sektor,
- osigurati održiv i pametan ekonomski razvoj,
- društvo jednakih mogućnosti.

Također, definirano je jedanaest prioriteta. Usmjeravajući dokument za izradu ovog okvira bio je „Okvir za realizaciju ciljeva održivog razvoja u Bosni i Hercegovini“, koji je usvojen od strane svih nivoa vlasti. U procesu donošenja u obzir su uzeti važeći strateški dokumenti Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, obaveze iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju Bosne i Hercegovine i Evropske unije, kao i prioriteta i preporuke Evropske komisije za Bosnu i Hercegovinu, Programa ekonomskih reformi te drugih relevantnih međunarodnih organizacija i istraživanja.

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je u martu 2023. godine usvojilo Program ekonomskih reformi (PER BiH 2023.-2025.) za period od 2023. do 2025. godine. Kao zemlja kandidat za pristupanje Evropskoj uniji, Bosna i Hercegovina je obavezna svake godine izraditi PER za trogodišnje razdoblje i dostaviti ga Evropskoj komisiji. Program ekonomskih reformi obuhvaća srednjoročni makroekonomski okvir i fiskalnu politiku, kao i sveobuhvatan program strukturnih reformi s ciljem poboljšanja rasta i konkurentnosti zemlje.

Program se fokusira na 25 reformskih mjera u sklopu strukturnih reformi, koje su prepoznate kao ključne za jačanje konkurentnosti i uklanjanje prepreka privrednom rastu i razvoju Bosne i Hercegovine u sljedeće tri godine. Strukturne reforme uključene u program, prema smjernicama Evropske komisije, obuhvaćaju 13 područja, kao što su upravljanje javnim finansijama, zelena tranzicija, digitalna transformacija, poboljšanje poslovnog okruženja i smanjenje sive ekonomije, istraživanje, razvoj i inovacije, reforme u područjima energije, prometa, poljoprivrede, industrije i usluga, obrazovanje i razvoj vještina, zapošljavanje i tržište rada, socijalna briga i inkluzija te zdravstvena zaštita.

Program ističe tri ključna izazova:

- povećanje učinkovitosti tržišta rada,
- poboljšanje poslovnog okruženja kroz saradnju i koordinaciju svih nivoa vlasti,
- upravljanje javnim finansijama.

Što se tiče Federacije Bosne i Hercegovine, Strategija razvoja za period 2021.-2027. godine je ključni dokument koji objedinjuje Agendu 2030, preporuke Evropske unije, Ekonomski investicijski plan, Zajedničke socioekonomske reforme za razdoblje 2019.-2022. godine i Strategiju pametne specijalizacije. Ova integrirana, multisektorska strategija definiše javne politike i usmjerava socioekonomski razvoj u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Ona služi kao osnova za izradu programa rada Vlade Federacije Bosne i Hercegovine, programa javnih investicija, planova rada ministarstava i institucija, dokumenta okvirnog budžeta i godišnjeg budžeta. Strategija također služi kao osnova za usklađivanje i izradu sektorskih i razvojnih strategija kantona i lokalnih jedinica samouprave.

Strategija razvoja Federacije Bosne i Hercegovine postavlja četiri strateška cilja i 18 prioriteta te sadrži 78 mjera za njihovu provedbu. Strateški ciljevi obuhvaćaju:

- ubrzan ekonomski razvoj,
- prosperitetan i inkluzivan društveni razvoj,
- resursno efikasan i održiv razvoj,
- efikasan, transparentan i odgovoran javni sektor.

Akceleratori koji daju najveći doprinos rastu ekonomije su razvoj digitalizacije i inovacija, otvaranje novih i razvoj postojećih poduzeća, te unapređenje javnih finansija i finansijskog sistema.

Namjera unapređenja digitalnog upravljanja podacima i unapređenja istraživačkih i inovacijskih aktivnosti je povećanje produktivnosti rada kako bi se povećala konkurentnost ekonomije. Za rast zaposlenosti u Federaciji BiH potrebno je uz razvoj postojećih poduzeća poduzeti otvaranje novih poduzeća uz uključivanje dijaspore, rasterećenje fiskalnog opterećenja rada, te restrukturiranje i privatizacija poduzeća u državnom vlasništvu. U oblasti finansijskog sistema namjera je povećati štednju građana putem otvaranja štedno kreditnih zadruga te povećanje investicija, što je ključna odrednica stopa rasta ekonomije Federacije BiH.

Da bi se unaprijedio javni sektor, definirani su prioriteti: unapređenje vladavine prava, staviti javnu upravu u službu građana i unaprijediti odgovornost u oblasti javnih finansija, kao i mjere za ostvarenje prioriteta kako bi se ostvario strateški cilj u oblasti javnog sektora.

Federalna vlada je usvojila Strategiju reforme upravljanja javnim finansijama (UJF) u Federaciji BiH za razdoblje od 2021. do 2025. godine. Strategija obrađuje svaki segment upravljanja javnim finansijama, od prikupljanja javnih prihoda, upravljanja rashodima, javnim dugom, javnim investicijama do unutarnje kontrole i vanjske revizije, s namjerom da budu provedene značajne reforme. Dokument je izrađen imajući u vidu poseban značaj jačanja ove oblasti za daljnji ekonomski napredak unutar FBiH te pružanje snažnog oslonca za reforme čija je provedba planirana u drugim sektorima, kao i da bude u mogućnosti odgovoriti zahtjevima koje proces pridruživanja EU postavlja pred čitavu BiH. Strategijom su predviđena unapređenja funkcija UJF koje su direktno ili indirektno predmet budućih pregovaračkih poglavlja sa EU, a odnose se na oporezivanje, ekonomsku i monetarnu politiku, carinsku uniju, finansijski nadzor te finansijske i budžetske odredbe.

Strategija obuhvaća šest ključnih područja:

- fiskalni okvir,
- javni prihodi,
- planiranje i izrada budžeta,

- eksterna revizija.

Kontrola raspodjele i trošenja javnih sredstava bit će pojačana implementacijom programskog budžeta na nivou Federacije Bosne i Hercegovine i u svim kantonima. Također je planirano uključivanje Zavoda zdravstvenog osiguranja i reosiguranja Federacije Bosne i Hercegovine kao korisnika budžeta Federacije Bosne i Hercegovine, što će omogućiti bolju kontrolu javne potrošnje u zdravstvu i poboljšati stabilnost te finansijsku održivost zdravstvenog sistema.

Strategijom se želi ostvariti fiskalni prostor za javna ulaganja i kapitalne projekte putem mjera smanjenja ukupnih rashoda i izdataka te istovremenog povećanja javnih prihoda. Time će se pridonijeti stabilnosti javnih finansija i trajnom ekonomskom rastu. Strategija obuhvata sve aspekte upravljanja javnim finansijama, uključujući prikupljanje javnih prihoda, upravljanje rashodima, javni dug, javne investicije te unutarnju kontrolu i vanjsku reviziju.

Od značaja za proces pristupanja EU, Strategija reforme UJF će podržati dijalog sa EU o reformskim prioritetima za ovu oblast i omogućiti efikasnije korištenje sredstava pretpristupne pomoći EU.

Vlada Federacije BiH je, u skladu sa Zakonom o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji BiH u aprilu 2019. godine, donijela Uredbu o trogodišnjem i godišnjem planiranju rada, monitoringu i izvješćivanju u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH”, broj 74/19). Na taj način će se sredstvima planiranim u budžetima ostvariti bolja povezanost između strateških planova i strateških dokumenata, kako bi se omogućila njihova implementacija.

Također, u martu 2024. godine usvojen je Program ekonomskih reformi Federacije BiH za razdoblje 2024.-2026. godine (ERP FBiH), kao sastavni dio Programa ekonomskih reformi Bosne i Hercegovine (ERP BiH). Program ekonomskih reformi FBiH 2024.-2026. godine, slijedi strukturu dokumenta na državnom nivou i sadrži poglavlja: sveukupni okvir i ciljeve politika, makroekonomski okvir, fiskalni okvir te prioritete strukturnih reformi, kao i priloge sa tabelarnim pregledima. Istaknuto je da su sva poglavlja Programa, u koordinaciji i konsultacijama sa resornim ministarstvima, pripremljena na način kako je to utvrđeno zahtjevima Evropske komisije i Smjernicama za izradu Programa.

Ključni izazov za BiH, a tako i za Federaciju BiH, navodi se u Programu, je povećanje produktivnosti i privrednog rasta, odnosno uklanjanje prepreka koje sprečavaju zemlju da iskoristi potencijale. Za prevazilaženje ovih izazova, pored makro fiskalnih politika, neophodne su i sektorske mjere i strukturne reforme.

Ovaj dokument predstavlja stratešku odrednicu reformskih prioriteta Vlade Federacije BiH za naredno srednjoročno razdoblje, a u svrhu postizanja većeg stepena usklađenosti sa standardima EU.

## **2.2. Strateški ciljevi ekonomske i fiskalne politike Unsko-sanskog kantona**

Skupština Unsko-sanskog kantona je na svojoj 17. redovnoj sjednici, dana 17.5.2021. godine, usvojila Strategiju razvoja Unsko-sanskog kantona za period 2021.-2027. godine.

Temeljni dokument koji opredjeljuje strateško usmjerenje ekonomske politike Vlade u narednom razdoblju upravo i jeste Strategija razvoja Unsko-sanskog kantona 2021.-2027. godine, kao podloga za izradu sektorskih strategija, trogodišnjih i godišnjih planova rada, DOB-a, PJI-a te u konačnici budžeta.

Implementacija Strategije razvoja Unsko-sanskog kantona može da bude podržana kroz aktivnosti EU u BiH u mnogim oblastima. Do sada je Unsko-sanski kanton ove mogućnosti koristio u određenoj mjeri, prije svega kroz projekte prekogranične saradnje. Puno iskorištenje mogućnosti koje proizilaze iz EU integracija zavisi prvenstveno od brzine pristupa zemljama EU, odnosno ispunjenja zahtjeva, kriterija i standarda za članstvo, ali i od lokalnih implementacionih kapaciteta na nivou Kantona i jedinica lokalne samouprave (JLS). Trenutno su Unsko-sanskom kantonu na raspolaganju sljedeći programi i projekti: transnacionalni (Adrion, Dunavski i Mediteranski), prekogranični - trilateralni (BiH-CG-HR), prekogranični - bilateralni (BiH, HR), Horizon 2020, COSME, Kreativna Evropa, Erasmus+, Carina 2020, Fiscalis 2020, Evropa za građane, COST i EUREKA.

Strateški ciljevi su zasnovani na strateškim pravcima i definisani su u skladu s postavljenom vizijom razvoja. Definisana su tri strateška cilja:

- izgrađeni privredni kapaciteti uz održivo korištenje prirodnih resursa,
- unapređen razvoj inkluzivnog i prosperitetnog društvenog sektora,
- održivo upravljanje okolišem, prirodnim i infrastrukturnim resursima.

Za implementaciju postavljenih strateških ciljeva utvrđeno je 10 prioriteta i 33 mjere.

### ***Prioriteti za Strateški cilj I***

#### **PRIORITET 1.1: Izgradnja sistema za održivo korištenje i odgovorno upravljanje prirodnim resursima**

Prirodni resursi (poljoprivredno zemljište, šuma, nalazišta rude i kamena) predstavljaju bazu za razvoj prerađivačke industrije i kompletne privrede Unsko-sanskog kantona. Njihovo održivo korištenje osnov je za zadovoljenje sadašnjih potreba, kao i potreba budućih generacija. Zbog toga se uspostavljanje sistema za održivo korištenje i odgovorno upravljanje prirodnim resursima nameće kao strateški prioritet. Ovaj prioritet uključuje unapređenje kapaciteta za održivo korištenje poljoprivrednog zemljišta, rudnih bogatstava i šuma, njihovo povezivanje s prerađivačkim kapacitetima i stavljanje raspoloživih prirodnih resursa u funkciju razvoja privrede Unsko-sanskog kantona. U svakom trenutku, pri implementaciji mjera i aktivnosti uključenih u ovaj prioritet, potrebno je voditi računa o potrebama privrede u sadašnjosti, ali i o potrebi očuvanja prirodnih resursa za buduće generacije.

## **PRIORITET 1.2: Unapređenje poslovnog okruženja**

Kako bi se postojeća poduzeća razvijala i rasla i istovremeno stvarala nova, potrebno je stalno raditi na razumijevanju potreba privrede i stvaranju stimulativnog poslovnog okruženja. Podrška privrednom sektoru treba da bude usmjerena na postojeća poduzeća i stvaranje novih privrednih subjekata, što, prije svega, uključuje promociju poduzetništva i samozapošljavanja. Komplementarno, potrebno je raditi na unapređenju poslovne infrastrukture, čiji značajan segment čine poslovne zone te na unapređenju tehničkih i kadrovskih resursa pružalaca poslovnih usluga, kao i poboljšanju kvaliteta ljudskih resursa i uspostavljanju dinamičnog tržišta rada usklađenog sa potrebama privrede.

## **PRIORITET 1.3: Unapređenje konkurentnosti prerađivačke industrije**

Prerađivačka industrija predstavlja okosnicu razvoja privrede Unsko-sanskog kantona. Mnoga prerađivačka poduzeća nisu u mogućnosti da samostalno obezbijede sve neophodne pretpostavke za svoj dugoročan rast i razvoj. U cilju unapređenja produktivnosti i konkurentnosti prerađivačke industrije i ukupne privrede Unsko-sanskog kantona, pored povezivanja s lokalnom sirovinskom (resursnom) bazom, potrebna je podrška za uvođenje i poticanje inovacija, uvođenje novih i unapređenje postojećih tehnologija, kao i za internacionalizaciju poslovnih aktivnosti i plasmanu proizvoda na međunarodnom tržištu.

## **PRIORITET 1.4: Promocija održivog turizma i efektuiranje turističkih potencijala**

Poput prerađivačke industrije, turizam predstavlja značajan sektor za privredni razvoj Unsko-sanskog kantona, čiji potencijali nisu ni izdaleka iskorišteni. U okviru pristupa odabranog u ovom strateškom dokumentu, turizam zahtijeva korjenitu podršku kako bi se uvezala, efektuirala i promovisala postojeća turistička baza te kako bi se s priče o turističkim potencijalima prešlo na profitabilne turističke proizvode.

U tom cilju, u narednom strateškom periodu, potrebno se pozabaviti unapređenjem turističke ponude kreiranjem privlačnih turističkih proizvoda zasnovanih na lokalnim turističkim resursima, privlačenjem investicija u ciljane turističke oblasti i promocijom Unsko-sanskog kantona kao atraktivne turističke destinacije.

### *Prioriteti za Strateški cilj 2*

## **PRIORITET 2.1: Usklađivanje sistema obrazovanja u skladu s EU praksama**

Usklađivanje sistema obrazovanja u skladu s EU praksama će se postići kroz modernizaciju programa obrazovnih institucija u skladu sa savremenim EU praksama, racionalizaciju mreže škola kroz optimizaciju, rekonstrukciju i proširenje kapaciteta postojećih obrazovnih objekata i modernizaciju školskih prostorija, proširenje kapaciteta postojećih objekata za odgoj, obrazovanje te razvoj sporta i kulture te jačanje ravnopravnosti u pružanju obrazovnih usluga s obzirom na posebne potrebe djece, talentiranost i pripadnost marginalnim grupama.

## **PRIORITET 2.2: Jačanje socijalne inkluzije i pristupa zasnovanih na potrebama korisnika**

Realizacija ovog prioriteta će se postići kroz podršku jačanju socijalno-društvenih programa, socijalnog rada i pronatalitetnih mjera i politika, jačanje saradnje javnog i nevladinog sektora u pružanju direktnih usluga djeci i porodicama i jačanje mobilnosti, interkulturalizma i građanskog aktivizma mladih.

## **PRIORITET 2.3: Unapređenje sistema integriranih zdravstvenih usluga**

Unaprijediti sistem integriranih zdravstvenih usluga kroz podršku materijalno-tehničkoj opremljenosti zdravstvenih ustanova, uz donošenje i implementaciju javnih politika prevencije bolesti te podršku uspostavljanju i razvoju visokodiferenciranih i specijaliziranih usluga u sistemu tercijarne zdravstvene zaštite.

## **PRIORITET 2.4: Povećanje stepena javne sigurnosti i održivo upravljanje rizicima od prirodnih i drugih nesreća**

Povećanje stepena javne sigurnosti i održivo upravljanje rizicima od prirodnih i drugih nesreća kroz dekontaminaciju površine Unsko-sanskog kantona od MES i NUS, uspostavu sistema prevencije i ranog upozoravanja od prirodnih i sigurnosnih rizika te jačanje ljudskih resursa i opremljenosti Uprave policije.

### *Prioriteti za Strateški cilj 3*

## **PRIORITET 3.1: Podrška primjeni integralnog sistema upravljanja okolišem i prostorom u upravljanju prirodnim resursima**

Komponentnom podrškom zaštite prirodnog nasljeđa i biodiverziteta, tla, šuma, izvorišta i voda, biljnih i životinjskih vrsta u lokalnim zajednicama, uspostavom održivog sistema upravljanja otpadom u skladu sa ključnim EU načelima, poticanjem korištenja obnovljivih izvora energije (vjetar, biomasa, sunčeva energija) i mjera energetske efikasnosti te podrškom razvoju projekata za raspoložive bilateralne i multilateralne institucije pružiti Podršku primjeni integralnog sistema upravljanja okolišem i prostorom u upravljanju prirodnim resursima.

## **PRIORITET 3.2: Razvoj komunalne i javne infrastrukture na principima održivog okolišnog razvoja**

Razvoj komunalne i javne infrastrukture na principima održivog okolišnog razvoja kroz donošenje prostorno-planskih dokumenata na nivou jedinica lokalnih samouprava i upravljanje prostorom, proširenjem i modernizacijom kapaciteta javne i komunalne infrastrukture i objekata te jačanjem transportnih i saobraćajnih kapaciteta i povezanosti s državnim i međudržavnim centrima.

Strateški ciljevi su usklađeni s nacrtom Strategije razvoja FBiH i Okvirom za ciljeve održivog razvoja u BiH, kojima se utvrđuju zajednički podciljevi i indikatori za sve nivoe vlasti u BiH (zajednički minimum) te usmjeravaju procesi strateškog planiranja.

- Prema Strategiji razvoja Unsko-sanskog kantona, raspodjela finansiranja po razvojnim oblastima (u mil. KM)

Ekonomski razvoj (1. strateški cilj)	Društveni razvoj (2. strateški cilj)	Okoliš /zaštita životne sredine (3. strateški cilj)	Ukupno
51,940 (52,4%)	22,210 (22,4%)	22,940 (25,2%)	99,09

Tabela 1: Finansiranje po oblastima prema Strategiji Unsko-sanskog kantona

### 3. MAKROEKONOMSKE PRETPOSTAVKE I PROGNOZE U SREDNJOROČNOM PERIODU

#### 3.1. Osnovni makroekonomski pokazatelji Unsko-sanskog kantona

Područje Unsko-sanskog kantona zauzima sjeverozapadni dio države Bosne i Hercegovine sa ukupnom površinom od 4.841 km<sup>2</sup> ili 8,2% ukupne površine BiH. Na tom prostoru živi oko 273.261 stanovnika. Sjedište Kantona je u Bihaću. Kanton ima izuzetno povoljan geoprometni položaj, jer zauzima prostor na pravcu osnovnih koridora Zapadna Evropa - Mediteran - Bliski Istok. Izuzetno je dobro komunikacijski povezan sa Republikom Hrvatskom, a time i ostalim zemljama Evrope. U privrednoj strukturi Unsko-sanskog kantona zastupljene su sljedeće privredne oblasti:

- primarna poljoprivredna proizvodnja i prehrambena industrija,
- šumarstvo i drveno-prerađivačka industrija,
- grafička industrija,
- metaloprerađivačka industrija,
- energetika i rudarstvo,
- građevinarstvo i industrija građevinskog materijala,
- tekstilna industrija i proizvodnja sanitetskog materijala,
- hemijska industrija, industrija gume i ambalaže.
- saobraćaj i veze, špedicija,
- trgovina, ugostiteljstvo i turizam te
- ostale uslužne djelatnosti.

Pokazatelji razvijenosti kantona i Federacije Bosne i Hercegovine, na osnovu kojih su kantoni rangirani (nivo razvijenosti) u odnosu na indeks razvijenosti. Za izradu indeksa razvijenosti kantona i jedinica lokalne samouprave u Federaciji koriste se sljedeći indikatori: prihodi od poreza na dohodak po stanovniku (X1); stopa zaposlenosti (X2); kretanje stanovništva (X3); udio starog stanovništva u ukupnom stanovništvu (X4) i stopa obrazovanja radne snage (X5). Unsko-sanski kanton je rangiran je na 8. mjesto, od ukupno 10 kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Kantoni	Rang	Rast / pad*	Indeks 2021	Prihod od poreza na dohodak pc 2021	Stepen zaposlenosti 2021	Kretanje stanovništva 2013-2021	Učešće starog stanovništva 2021	Stepen obrazovanja radne snage 2021
Kanton Sarajevo	1	0	2,02	2,98	2,33	1,81	0,84	1,62
Zapadnohercegovački	2	0	1,06	0,82	0,83	0,99	0,85	1,84
Bosansko-podrinjski	3	1	1,04	1,42	1,85	0,27	0,28	1,09
Hercegovačko-neretvanski	4	-1	0,99	1,07	1,11	0,77	0,57	1,31
Zeničko-dobojski	5	1	0,84	0,58	0,92	0,89	1,25	0,71
Tuzlanski	6	-1	0,84	0,64	0,9	0,98	1	0,75
Srednjobosanski	7	0	0,65	0,21	0,59	0,85	1,27	0,58
Unsko-sanski	8	0	0,41	0,14	0	0,78	1,46	0
Posavski	9	0	0,29	0,13	0,11	0	0,69	0,68
Kanton 10	10	0	0,27	0	0,05	0,09	0	1,24

Tabela 2: Pokazatelji razvijenosti kantona FBiH

### Zaposlenost

Podaci o ukupnom broju zaposlenih osoba u Federaciji BiH dobiveni su obradom podataka koji su preuzeti iz administrativnog izvora, Porezne uprave Federacije BiH (puni obuhvat). U broj zaposlenih osoba u FBiH uključeni su zaposleni u pravnim osobama i obrtu i srodnim djelatnostima. Istraživanjem su obuhvaćene pravne osobe svih oblika vlasništva, tijela državne vlasti svih nivoa, ustanove i druge organizacije, po organizaciono teritorijalnom principu na nivou općine, koje posluju na teritoriji Federacije BiH. Istraživanjem o zaposlenima u pravnim osobama obuhvaćeni su zaposleni koji imaju zasnovan radni odnos bez obzira na vrstu radnog odnosa i dužinu radnog vremena. Istraživanjem o zaposlenima u obrtu i srodnim djelatnostima obuhvaćeni su zaposleni i vlasnici kojima je obrt osnovno zanimanje. U podatke o ukupnom broju zaposlenih u Federaciji BiH uključen je broj zaposlenih u odbrani, s tim da nisu razvrstani po kantonima.

### Prosječan broj zaposlenih/nezaposlenih po kantonima Federacije BiH, 31.12.2023.

Kantoni	Broj zaposlenih	Broj nezaposlenih	Neto plata u KM	Bruto plata u KM
Unsko - sanski	38.385	27.862	1.157	1.796
Posavski	6.533	3.716	1.153	1.790
Tuzlanski	101.715	64.488	1.161	1.780
Zeničko - dobojski	83.022	50.589	1.076	1.656
Bosansko - podrinjski	6.820	2.797	1.225	1.903
Srednjobosanski	50.378	30.119	1.030	1.584
Hercegovačko - neretvanski	56.393	25.401	1.327	2.072
Zapadnohercegovački	21.484	10.122	1.130	1.745
Kanton Sarajevo	159.636	51.232	1.558	2.452
Kanton 10	11.293	5.578	1.168	1.807
Federacija BiH	541.261	271.904	1.261	1.959

Tabela 4: Prosječan broj zaposlenih/nezaposlenih po kantonima FbiH

### 3.2. Pretpostavke društvenog i privrednog razvoja

Važna odrednica privrednog razvoja u Bosni i Hercegovini u periodu od 2023. do 2026. godine, osim unutarnje dinamike, bit će privredna kretanja u vanjskom okruženju, posebno u zemljama EU27. Početkom 2022. godine, došlo je do dodatne složenosti međunarodnih političkih i privrednih prilika vezanih uz događaje u Ukrajini. Negativne ekonomske posljedice ovih kretanja na svjetsku privredu već su vidljive i očituju se kroz trgovinske, finansijske i cjenovne šokove koji će uticati i na Bosnu i Hercegovinu. Vanjsko okruženje (EU i zemlje regije) ima velik utjecaj na privredna kretanja u Bosni i Hercegovini, prema izvještajima međunarodnih institucija kao što su MMF, Svjetska banka i Evropska komisija.

Predviđa se da će ključni pokretač privrednog rasta u tom razdoblju biti domaća potražnja, koja će se povećati kroz rast privatne potrošnje i ulaganja. Povećanje ukupne privredne aktivnosti, posebno industrijske proizvodnje i građevinskih radova, uz porast zaposlenosti i prihoda od izvoza, trebalo bi rezultirati većim raspoloživim dohotkom građana i povećanjem privatne potrošnje, koja će biti ključna za privredni rast. Prognozira se da će prosječna stopa rasta privatne potrošnje u periodu od 2025. do 2027. iznositi 1,4%. S obzirom na visok nivo javne potrošnje u BDP-u Bosne i Hercegovine, očekuje se postupna stabilizacija javnih finansija putem smanjenja javnih rashoda i istovremeno povećanje javnih prihoda kako bi se ograničio rast javne potrošnje.

Nominalni i realni rast BDP-a u BiH za razdoblje 2021. - 2026. g.

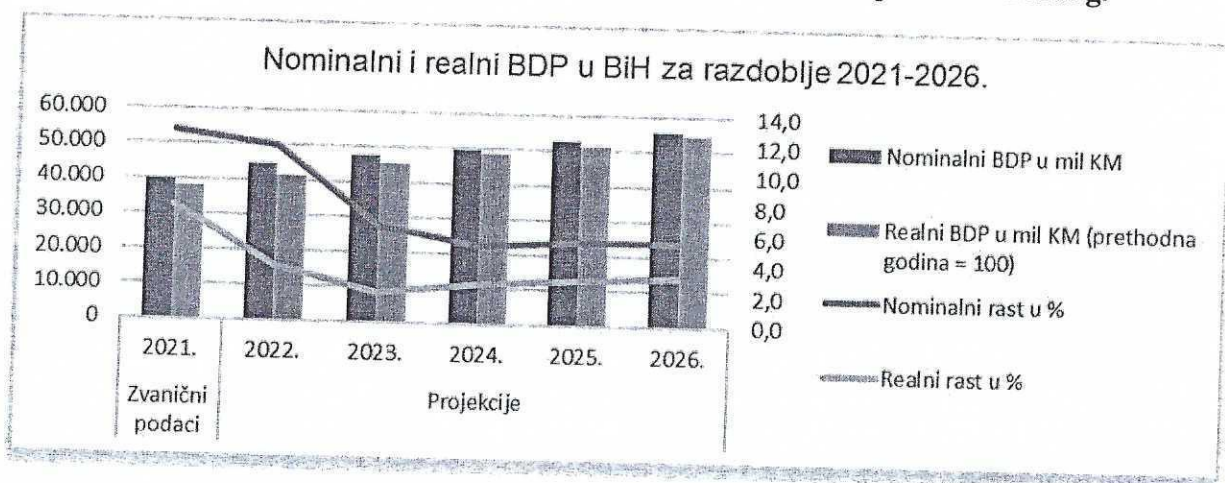


Tabela 5: Nominalni i realni rast BDP-a u BiH za razdoblje 2021. - 2026. godine

U DEP-ovim projekcijama makroekonomskih pokazatelja za period 2024-2027 se ističe da ekonomska kretanja u vanjskom okruženju, naročito u zemljama EU27, predstavljaju važnu strukturnu odrednicu ekonomskih kretanja u BiH. Posebno ističu da su u proteklom periodu svjetsku ekonomiju obilježili veliki izazovi, kao što su globalna pandemija, sukobi u Ukrajini i dr., a da se negativne ekonomske posljedice ovih dešavanja manifestuju kroz trgovinske, finansijske i cjenovne šokove u BiH. Osim toga, takođe navode da, pored eksternih dinamika, jako bitan faktor za ekonomski rast u zemlji predstavljaju i institucionalni kapaciteti zemlje u provedbi strukturalnih reformi. Prema projekcijama DEP-a, u BiH se očekuje realni ekonomski rast od 2,2% u 2024., 2,8% u 2025., 3,0% u 2026. te 3,1% u 2027. godini.

U periodu od 2025. do 2027. godine očekuje se godišnji rast javne potrošnje od oko 0,6%. S obzirom na predviđeni veći privredni rast u tom periodu u odnosu na rast javne potrošnje, udio javne potrošnje u BDP-u bi se djelimično smanjio na otprilike 18% od 2025. do 2027. godine.

**Makroekonomski pokazatelji za period 2022.-2027.**

INDIKATOR	Zvanični podaci	Projekcije				
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Nominalni BDP u mil. KM	45.518	49.061	51.363	53.968	56.783	59.719
Nominalni rast u %	13,7	7,8	4,7	5,1	5,2	5,2
BDP deflator (prethodna godina=100)	109,5	105,9	102,4	102,2	102,2	102
Realni BDP u mil. KM (prethodna godina=100)	41.560	46.323	50.149	52.822	55.576	58.549
Realni rast u %	3,8	1,8	2,2	2,8	3	3.1
Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u %	14	6,1	2,2	2	1,9	1,8
Potrošnja u mil. KM	39.284	42.201	43.865	45.380	47.096	48.877
Realni rast u%	1,8	1,5	1,6	1,5	1,8	1,7
Vladina potrošnja u mil. KM	8.513	8.939	9.296	9.575	9.853	10.149
Realni rast u %	1,3	1,2	1,5	1	1,1	1,1
Privatna potrošnja u mil. KM	30.771	33,262	34.568	35.805	37.243	38,728
Realni rast u %	1,9	1,6	1,7	1.6	2	1,9
Investicije (bruto) u stalna sredstva u mil. KM	10.081	10.682	11.118	11.754	12.481	13,246
Realni rastu %	0,3	1,7	2,3	3,8	4,7	4,6
Vladine investicije u mil. KM	1.356	1.451	1.610	1.723	1.878	2.028
Realni rast u %	-5	1,9	7,8	3.9	6,8	5,8
Privatne investicije u mil. KM	8.725	9.231	9.508	10.031	10.603	11.218
Realni rast u %	1,2	1,6	1,5	3,8	4,3	4,4

Uvoz u mil. KM	28.230	27.869	29.332	31,108	33.704	36,231
Nominalni rast u %	33,8	-1,3	5,2	6,1	8,3	7,5
Realni rast u %	6,2	-2,4	3,9	4,6	6,7	5,3
Izvoz u mil. KM	21.954	21.610	23.142	25.269	28.156	30.986
Nominalni rast u %	31,7	-1,6	7,1	9,2	11,4	10
Realni rast u %	12	-3	5,2	7,1	8,9	7,5
Nacionalna bruto štednja u % BDP-a	23,1	23,3	23,5	24,4	24,9	25,1
Bilans tekućeg računa u mil. KM	-1.078	-1,704	-1.012	-1.250	-1,116	-1.109
Rast u %	184,7	-13,9	-5,4	-22,4	-10,7	-0,6
Bilans tekućeg računa u % BDP-a	-4,3	-3,5	-3,1	-2,3	-2	-1,9

**IZVOR:** DEP – mart 2024. godine

Mjere fiskalne politike trebale bi usmjeriti dio sredstava iz tekuće potrošnje prema investicijskoj potrošnji radi jačanja privrednog rasta u Bosni i Hercegovini. Poboljšanje poslovnog okruženja i investicijskih uslova moglo bi rezultirati značajnim rastom privatnih ulaganja, uz značajan doprinos javnih ulaganja. Očekuje se da će javna ulaganja biti važna poluga za poticanje privrednog rasta u srednjoročnom periodu, posebno u području putne infrastrukture, energetske projekata i uz podršku međunarodnih finansijskih institucija.

U tom kontekstu, godišnji rast javnih ulaganja od oko 7,5% se predviđa za period od 2024. do 2027. godine, što bi povećalo udio javnih ulaganja u BDP-u na otprilike 3,5%.

Prema podacima Agencije za statistiku BiH za 2022. godinu u Bosni i Hercegovini je zabilježen realni rast BDP-a od 3,8% u odnosu na prethodnu godinu. Projekcija Direkcije za ekonomsko planiranje (mart 2024.) za realni rast BDP-a u Bosni i Hercegovini u 2023. godini iznosi 1,8%. Prema istoj projekciji očekuje realni ekonomski rast od 2,2% u 2024., 2,8% u 2025., 3,0% u 2026. te 3,1% u 2027. godini.

Imajući u vidu da visoka stopa rasta prihoda u prvom kvartalu 2024. godine dijelom proizilazi iz specifičnosti u statističkoj osnovici za poređenje te uzimajući u obzir ogromne nepoznanice u pogledu dešavanja na globalnom planu, projektirana stopa rasta prihoda od indirektnih poreza za 2024. godinu je nešto niža od tromjesečne stope rasta i iznosi 9,7%. Projektirane stope rasta neto prihoda od indirektnih poreza za 2025., 2026. i 2027. godinu iznose 3,6%, 4,1% i 4,1%, respektivno. Projekcija prihoda u navedenom periodu zasnovana je na projektiranim relevantnim makroekonomskim pokazateljima, historijskoj sezonskoj shemi naplate i projekcijama pojedinih kategorija prihoda za 2024. godinu.

### 3.3. Rizici ostvarenja pretpostavki

Imajući u vidu ogromne nepoznanice u trenutku izrade projekcija o daljem odvijanju situacije na međunarodnom planu vezano za dešavanja u Ukrajini, te korištene pretpostavke (DEP, makroekonomske projekcije), ističemo da postoje značajni rizici za ostvarenje projekcija prihoda od indirektnih poreza. S obzirom na osnovne postavke projekcija indirektnih poreza i ukupne ekonomske uslove u BiH i u svijetu, ostvarenje projektiranog nivoa prihoda od indirektnih poreza u periodu 2024.-2027. je podložno sljedećim rizicima: (1) svim rizicima za ostvarenje projektiranih makroekonomskih pokazatelja (DEP) i (2) rizicima koji se odnose na samu naplatu prihoda od indirektnih poreza i borbu protiv sive ekonomije. Projekcije prihoda od indirektnih poreza su usko vezane za projekcije makroekonomskih pokazatelja DEP-a. Svi rizici koje DEP pominje u svojim projekcijama po automatizmu predstavljaju i rizike za projekcije prihoda od indirektnih poreza, pošto svako odstupanje realizacije DEP-ovih parametara od njihovih projektiranih vrijednosti neizbježno dovodi i do odstupanja realiziranih od projektiranih prihoda od indirektnih poreza. U rizike koji mogu ugroziti izvršenje projekcija, naplate prihoda od indirektnih poreza u sferi politike i administriranja indirektnim porezima možemo ubrojati sljedeće:

- slabljenje borbe protiv crnog tržišta duhanskih preradevina nakon okončanja harmonizacije poreznog opterećenja cigareta u BiH sa standardima EU;
- slabljenje borbe protiv PDV prevara, pogotovo u sferi povrata, koji, u situaciji pada zaposlenosti i nelikvidnosti obveznika postaju atraktivni za prevare;
- predlaganje izmjena politike indirektnog oporezivanja kao što su: diferencirane stope PDV-a, privremeno ukidanje akciza na derivate, zahtjevi za oslobađanjem ili isplatu povrata za promet u zemlji (npr. lijekova) i sl. Rješenja Vijeća za državnu pomoć BiH u vezi oslobađanja putarine za rudnike i termoelektrane nose određene rizike po naplatu indirektnih poreza. Drugačiji ishod eventualnih pravnih postupaka korisnika porezne olakšice podrazumijevao bi manju naplatu putarine u odnosu na projekcije.
- s druge strane, povrat olakšice bi imao pozitivan efekat na naplatu prihoda od putarine. Imajući u vidu nepoznanice u vezi dinamike naplate povrata i trajanja eventualnih pravnih postupaka s tim u vezi, povrat olakšice nije uključen kao jednokratni dodatni prihod u projekcije prihoda za period 2024.-2027.

(DEP, Makroekonomske projekcije 2025.-2027., mart 2024.)

## 4. SREDNJOROČNA FISKALNA PROGNOZA

### 4.1. Porezna politika i javni prihodi

Promjene poreznih stopa se najčešće donose na nivou Federacije za sve kantone. Unsko-sanski kanton kao niži nivo vlasti vrlo malo može direktno koristiti mjere fiskalne politike u poboljšanju ukupnog fiskalnog stanja Kantona. Potrebno je fiskalnu politiku Kantona pogledati u okviru realnog i mogućeg, odnosno u okviru direktnog i indirektnog uticaja viših nivoa vlasti.

Kako bi se uvelike povećao nivo fiskalne stabilnosti i odgovornosti, planiraju se mjere za poboljšanje koordinacije i odgovornosti između svih nivoa vlasti u pripremi projekcija javnih prihoda i rashoda. Jedan od stubova Strategije reforme upravljanja javnim finansijama su javni prihodi i porezna politika, koji će se provoditi mjerama i aktivnostima:

- smanjenje fiskalnog opterećenja rada,
- harmonizirati propise o oporezivanju posjedovanja i prometa imovine,
- harmonizirati zakon o igrama na sreću,
- unaprijediti propise o poreznoj administraciji,
- unapređenje sistema raspodjele prihoda u Federaciji BiH,
- suzbijanje sive ekonomije,
- unaprijediti poslovno okruženje uklaňanjem administrativnih barijera.

#### **Smanjenje fiskalnog opterećenja rada**

U narednom periodu se očekuje donošenje novih zakona o porezu na dohodak i doprinosima u Federaciji Bosne i Hercegovine. Ovi zakoni objedinjuju preraspodjelu fiskalnog opterećenja na rad putem smanjenja doprinosa i proširenja uske porezne osnovice za dohodak od rada. Cilj je uvesti nove vrste oporezivih prihoda i prenijeti porezni teret na bogatiji sloj stanovništva. Očekuje se da će reforma smanjiti ukupno fiskalno opterećenje rada, mjereno metodologijom OECD-a, s 36,42% na 35,22%. Smanjenje fiskalnog opterećenja za poslodavce trebalo bi povećati konkurentnost privrednih subjekata i radne snage te raspoložive prihode i domaću potražnju. Diferencijacija stope poreza na dohodak ima za cilj suzbijanje sive ekonomije, budući da se trenutno koriste neoporezive isplate za izbjegavanje punih obaveza.

- **Harmonizirati propise o oporezivanju posjedovanja i prometa imovine**

Propisi o oporezivanju posjeda i prometa imovine su regulisani na nivou kantona i lokalnih jedinica. Potrebno je donijeti jedan propis i uspostaviti evidencije imovine za obračun godišnjeg poreza. Stvaranje jedinstvene baze podataka o nekretninama je važno zbog značajnih prihoda od imovine. Stvaranje jedinstvenog zakonskog okvira o oporezivanju posjedovanja i prometa imovinom na nivou Federacije Bosne i Hercegovine će smanjiti administrativne barijere, unaprijediti poslovno okruženje i privući investitore. S obzirom na postojanje 20 propisa koji uređuju oporezivanje imovine na različite načine, planira se predložiti jedinstveno rješenje za cijelu Federaciju Bosne i Hercegovine.

- **Harmonizirati Zakon o igrama na sreću**

Zakonom o igrama na sreću u Federaciji Bosne i Hercegovine, kojim je stvoren pravni okvir za unapređenje praćenja djelatnosti igara na sreću kroz sistem praćenja ostvarenog prometa, uplate javnih prihoda, pravno-tehničkih pretpostavki koje omogućavaju kontinuirano i sveobuhvatno praćenje zakonitosti rada priređivača igara na sreću i nagradnih igara. U narednom periodu planirano je usklađivanje pravnog okvira propisa u svrhu usaglašavanja s propisima o sprečavanju pranja novca, kao i prilagodavanje fiskalnog opterećenja ove djelatnosti i pojednostavljenje pravne norme. Provođenje daljnjih aktivnosti bit će usmjereno i na osmišljavanje efikasnije kontrole nadzora poslovanja priređivača igara na sreću koji koriste digitalne kanale poslovanja.

- **Unaprijediti propise o poreznoj administraciji**

Zakoni koji regulišu rad i nadležnosti Porezne uprave Federacije Bosne i Hercegovine (PU FBiH) trebaju biti odvojeni kako bi se uspostavila platforma i pravna osnova za neophodne reforme u PU FBiH. Trenutna organizacija PU FBiH (10 kantona i 73 ispostave) je neefikasna i zahtijeva reorganizaciju radi povećanja efikasnosti. Potrebno je identificirati sve procese unutar PU FBiH, odrediti nosioce procesa, analizirati korake i tok procesa te proučiti prednosti i nedostatke. Analiza procesa treba obuhvatiti potrebe, raspoložive i nedostajuće resurse, izmjene i poboljšanja koja će doprinijeti efikasnosti te predložene mjere, sredstva i očekivane rezultate. Ova analiza će omogućiti identifikaciju problema u PU FBiH i potaknuti modernizaciju. Kao rezultat analize procesa, treba razviti procedure rada i pravila postupanja kao prethodne korake u internim kontrolama i pitanjima efikasnosti. Cjelokupni procesi trebaju se promatrati s obzirom na ljudske resurse i IT sistem.

- **Unapređenje sistema raspodjele prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine**

Treba pronaći rješenja za poboljšanje raspodjele prihoda na vertikalnom i horizontalnom nivou, uzimajući u obzir trenutne prihode, potrošnju i zakonski okvir koji određuje nadležnosti u Federaciji Bosne i Hercegovine. Cilj je pronaći sistem koji bolje odgovara potrebama korisnika. Trenutni sistem raspodjele javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine temelji se na doprinosima i donacijama nerazvijenim kantonima i općinama. Potrebno je provesti analizu javnih prihoda, rashoda, duga i ustavnih i zakonskih nadležnosti svih nivoa vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine kako bi se stvorile smjernice za kreiranje pravednijeg modela raspodjele prihoda.

- **Suzbijanje sive ekonomije**

Suzbijanje sive ekonomije je ključno za stvaranje predvidljivog i stabilnog poslovnog okruženja te ravnopravnu tržišnu utakmicu. To zahtijeva koordinirane napore javne uprave i svih učesnika na tržištu. Nedostatak službenih procjena sive ekonomije otežava praćenje situacije pa je stoga važno dobiti jasniju i aktuelniju sliku o faktorima koji generišu sivu ekonomiju radi koordinisanih djelovanja. Siva ekonomija ima značajan uticaj na fiskalnu politiku implementacija porezne politike zahtijeva visoke administrativne i transakcijske troškove, ali je važno uspostaviti i održavati sistem koji će smanjiti utaju poreza. Siva ekonomija u Federaciji Bosne i Hercegovine postoji u značajnoj mjeri, što također

To može rezultirati dodatnim opterećenjima poreznih obveznika koji poštuju zakon. Za suzbijanje sive ekonomije treba uspostaviti jedinstveni registar taksi i naknada u Federaciji Bosne i Hercegovine.

- **Unaprijediti poslovno okruženje uklanjanjem administrativnih barijera**

Bosna i Hercegovina se nalazi ispod prosjeka na listi lakoće poslovanja zbog administrativnih barijera koje opterećuju privredne aktivnosti. Potrebno je uložiti napore u unapređenje rada institucija kako bi se poboljšalo poslovno okruženje i lakoća poslovanja. Transparentnost i efikasnost javnog sektora treba povećati, kao i poboljšati upravljanje javnim poduzećima kako bi se smanjilo opterećenje poreznih obveznika. Također je potrebno pojednostaviti plaćanje i naplatu javnih Prihoda, te poboljšati proces registracije poreznih obveznika. Treba podržati malo i srednje poduzetništvo kroz finansiranje obrtnog kapitala, restrukturiranje, razvoj novih poslovnih modela i digitalizaciju. Jačanje istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacija trebalo bi biti prioritet za podsticanje ulaganja u proizvode i usluge. Mjere za povećanje produktivnosti mogu uključivati subvencije za kupovinu opreme, povoljne kreditne linije i subvencioniranje kamata na kredite. Također je važno podržavati istraživanje i razvoj te uspostaviti veze između firmi, istraživačkih centara i visokog obrazovanja.

Jedan od osnovnih preduslova održivog ekonomskog rasta te povećanja zaposlenosti jeste makroekonomska stabilnost. Makroekonomska stabilnost ostvarit će se efikasnim upravljanjem javnim finansijama kroz daljnje unapređenje procesa upravljanja državnim budžetom, fiskalnu konsolidaciju i efikasno upravljanje javnim dugom, jačanje sistema unutrašnjih finansijskih kontrola i unutašnje revizije te razvojem makroekonomske statistike.

## 5. PROCJENA PRIHODA BUDŽETA

### Kretanje prihoda u srednjoročnom razdoblju

Kretanja prihoda budžeta u razdoblju 2025.–2027. prvenstveno se temelje na postojećim poreznim politikama, uzimajući u obzir i učinke najavljenih poreznih izmjena te očekivanim oporavkom privredne aktivnosti.

#### Strukturu javnih prihoda Budžeta Unsko-sanskog kantona čine:

- prihodi po osnovu indirektnih poreza,
- prihodi po osnovu direktnih poreza i to:
  - porez na dobit,
  - porez na dohodak,
- neporeznih prihoda u vidu:
  - prihoda od poduzetničke aktivnosti imovine i taksi,
  - novčanih kazni,
  - posebne naknade koje se ostvaruju, prikupljaju i raspoređuju prema važećim zakonskim propisima na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine,
- tekući i kapitalni transfer i donacije.

Federalno ministarstvo finansija dostavilo je **20.5.2024. godine revidiranu projekciju** prihoda od indirektnih i direktnih poreza za 2024. i projekcije za period 2025.-2027. godine sačinjenu na osnovu prognoza Odjeljenja za makroekonomsku analizu UIO (OMA) zasnovanu na historijskim podacima i predviđanjima kretanja makroekonomskih pokazatelja.

Unatoč izazovima na međunarodnom nivou, kao što su slabljenje globalnog ekonomskog rasta, pojačanih inflatornih pritisaka i rasta kamatnih stopa, u 2023. godini ostvaren je ekonomski rast, koji prema podacima DEP-a na nivou Bosne i Hercegovine iznosi 1,8%.

Nastavak usložnjavanja eksternih prilika imao bi veoma negativne posljedice po bosanskohercegovačku ekonomiju i smanjio njen potencijalni rast. Imajući u vidu navedene okolnosti, prema projekcijama DEP-a u osnovnom scenariju za 2024. godinu i period 2025.-2027. godine, u Bosni i Hercegovini se može očekivati ekonomski rast sa prosječnom stopom od oko 3% na godišnjem nivou. Predviđa se da bi ključni oslonac ekonomskog rasta tokom ovog perioda trebala predstavljati domaća tražnja kroz povećanje privatne potrošnje i investicija.

#### 5.1. Prihodi od indirektnih poreza

Raspodjela prihoda za kantone i općine/gradove pojedinačno urađena je u skladu sa metodologijom propisanom Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 22/06, 43/08, 22/09, 35/14, 94/15 i 17/22). Alokacija pojedinačnih iznosa svakog korisnika za 2024. godinu i period 2025.-2027. godina izvršena je u skladu sa koeficijentima raspodjele iz Uputstva o određivanju učešća kantona, jedinica lokalne samouprave i nadležnih kantonalnih ustanova za ceste u prihodima od

**Revidirane projekcije za 2024. godinu i projekcije prihoda za period 2025.-2027. godina**

VRSTA PRIHODA	GODINA			
	2024	2025	2026	2027
1. Prihodi od indirektnih poreza iz raspodjele sa Jedinstvenog računa	244.344.314	276.111.517	299.424.413	319.358.770
1.1. Kantonalni budžet	205.078.167	232.386.490	252.007.555	268.785.106
1.2. Općinski/gradski budžeti	39.266.147	43.725.027	47.416.858	50.573.663

Revidirane projekcije za 2024. g. i projekcije prihoda za period 2025.-2027. godinc

Bruto naplata prihoda od indirektnih poreza za Kanton planira se za 2024. godinu u iznosu od 244,34 mil KM, od toga Kantonu pripada 205.08 mil KM i općine 39,27 mil KM.

Raspodjelom prihoda od indirektnih poreza sa jedinstvenog računa za 2025. godinu, konsolidovano za Unsko-sanski kanton, očekuje se iznos od 276,11 mil KM, od čega Kantonu pripada 232,39 mil. KM, a za općine 43,72 mil KM. Projekcije prihoda konsolidovano za 2026. i 2027. godinu iznose 299,42 mil KM , odnosno 319,36 KM.

## **5.2. Prihodi od direktnih poreza**

Projekcija prihoda od direktnih poreza, u koje se ubrajaju porez na dohodak i porez na dobit, rađena je po ustaljenoj metodologiji, prateći makroekonomske pokazatelje (BDP-nominalni i realni rast BDP-a, inflacija, potrošnja, investicije), uz praćenje godišnjih i sezonskih trendova ostvarenja prihoda u prethodnim godinama i izmjena propisa koji tretiraju određene oblasti.

### **5.2.1. Porez na dohodak**

Revidirane projekcije prihoda od poreza na dohodak i obaveznih socijalnih doprinosa za 2024. godinu, također su zasnovane na historijskom i tekućem trendu naplate. Imajući u vidu da je u 2022. i 2023. godini godišnji rast prosječne plaće u velikoj mjeri bio vezan za usklađivanja sa inflatornim šokovima, što je na strani naplate prihoda od poreza na dohodak i prihoda od obaveznih socijalnih doprinosa rezultiralo dvoznamenkastim stopama rasta, projekcija navedenih kategorija za 2024. godinu, uzimajući u obzir očekovanu stabilizaciju inflacije, ipak pokazuje skromniji rast.

Revidirane projekcije prihoda poreza na dohodak za 2024. godinu te plan za period 2025.-2027. godine

VRSTA PRIHODA	PROJEKCIJA			
	2024	2025	2026	2027
1. Porez na dohodak	46.469.243	50.765.334	55.536.820	60.825.381
1.1. Kantonalni budžet	30.455.942	33.271.600	36.398.832	39.964.955
1.2. Općinski / gradski budžeti	16.013.301	17.493.734	19.137.988	20.960.426

Tabela 8: Revidirane projekcije prihoda poreza na dohodak za 2024. godinu te plan za period 2025.-2027. godine

U tabeli su dati podaci za prihode poreza na dohodak na području USK-a za 2024. godinu, kao i revidirane projekcije prihoda za 2025.-2027. godinu.

Prateći srednjoročne pretpostavke ključnih pokazatelja, vezanih za tržište rada (očekivani rast broja zaposlenih i očekivani rast prosječne plate), također bazirane na stabilizaciji inflacije i njenom značajnijem smanjenju u periodu 2025.-2027. godine, pripremljene su i projekcije navedenih kategorija prihoda za ovaj period.

#### 5.2.2. Porez na dobit

**Revidirana projekcija po osnovu poreza na dobit, za 2024. godinu - plan za period 2025.-2027. godine**

VRSTA PRIHODA	PROJEKCIJA			
	2024	2025	2026	2027
1. Porez na dobit	24.666.170	27.017.906	29.644.372	32.531.704

Tabela 9: Revidirana projekcija po osnovu poreza na dobit, za 2024. godinu - plan za period 2025.-2027. godine

Revidirane projekcije prihoda od poreza na dobit za 2024. godinu bazirane su na historijskom i tekućem trendu naplate, uz procijenjena očekivanja do kraja godine. Ipak, uzimajući u obzir prilično visok nivo nepredvidivosti i u međunarodnom i u domaćem okruženju, projicirane stope rasta u periodu 2025.-2027. godine oprezno predviđaju prosječni godišnji rast.

### 5.3. Ukupni prihodi Kantona

*Ukupni prihodi Unsko-sanskog kantona za period 2023-2027. godine (izvor 10)*

	Prihodi	Ostvareno 2023	Plan 2024	Revidirana projekcija za 2024	Index 3:2	Projekcija					
						2025	Index 6:3	2026	Index 8:6	2027	Index 10:8
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
A	Račun prihoda (I+II+III)	279,63	326,22	336,9	1,17	335,04	1,03	360,92	1,08	384,58	1,07
I	Porezni prihodi	239,14	249,52	260,2	1,04	292,68	1,17	318,04	1,09	341,17	1,07
711	Porez na dobit	22,67	23,106	24,66	1,02	27,02	1,11	29,64	1,10	32,53	1,10
716	Porez na dohodak	28,44	29,82	30,46	1,05	33,27	1,12	36,40	1,09	39,86	1,10
717	Indirektni porezi	188,03	196,6	205,08	1,05	232,39	1,18	252,00	1,08	268,78	1,07
II	Neporezni prihodi	10,68	16,85	16,85	1,58	17,36	1,03	17,88	1,03	18,41	1,03
721	Prihodi od nefin JP i fin JI	0,09	0,7	0,7	7,78	0,72	1,03	0,74	1,03	0,76	1,03
722	Naknade, takse i javne usluge	6,84	11,35	11,35	1,66	11,69	1,03	12,04	1,03	12,40	1,03
723	Novčane kazne	3,75	4,80	4,80	1,28	4,94	1,03	5,09	1,03	5,25	1,03
III	Tekuće i kapitalne potpore	29,81	59,85	59,85	2,01	25,00	0,42	25,00	1,00	25,00	1,00
730/740	Tekuće potpore i donacije	29,81	59,85	59,85	2,01	25,00	0,42	25,00	1,00	25,00	1,00
B	Kapitalni primici	0,02	0,05	0,05	2,50	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0
811	Primici od prodaje stalnih sredstava	0,02	0,05	0,05	2,50	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0
C	Račun finansiranja	0	19,97	19,97	0,00	15,00	0,75	10,00	0,67	10,00	1,00

813	Primici od primljenih otplata	0,00	0,60	0,60	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
814	Primici od zaduživanja	0,00	19,37	19,37	0,00	15,00	0,77	10,00	0,67	10,00	1,00
D	Ukupno (A+B+C)	279,65	346,24	356,92	1,24	350,04	1,01	370,92	1,06	394,58	1,06

Tabela 10: Ukupni prihodi Kantona

U nadležnosti OMA-e je da dva puta godišnje (maj, oktobar) vrši procjenu prihoda i dostavlja je entitetima.

*Ukupni prihodi (izvor 10-budžetska sredstva bez vlastitih i namjenskih sredstava) na koje Kanton u trenutnoj makroekonomskoj situaciji može računati u 2024. godini po revidiranoj projekciji iznose 356,92 mil. KM, što je u odnosu na plan Budžeta 2024. godine veće za 10,68 mil. KM.*

Prilikom planiranja budžeta za 2025. godinu rashodovnu stranu, koja je u principu uvijek veća, bi trebalo s posebnom pažnjom planirati jer su zakonske obaveze daleko veće od projiciranih prihoda.

#### Pregled ostvarenih prihoda i rashoda u periodu od 2011.- 2023. godine

GODINA	Ukupni rashodi i izdaci	Ukupni prihodi primici	Deficit/Suficit
2011	181.618.065	174.565.640	-7.052.425
2012	176.466.392	164.063.900	-12.402.492
2013	173.745.152	158.871.388	-14.873.764
2014	188.788.062	166.453.554	-22.334.508
2015	193.616.498	188.713.359	-4.903.139
2016	192.549.743	186.792.712	-5.757.031
2017	193.735.646	184.091.457	-9.644.189
2018	196.002.640	197.894.197	1.891.557
2019	200.020.854	212.579.782	12.558.928
2020	208.941.644	215.829.235	6.887.591
2021	212.710.308	219.049.084	6.338.776
2022	261.563.588	272.353.937	10.790.349
2023	310.329.784	296.897.396	13.432.388

Tabela 11: Pregled ostvarenih prihoda i rashoda u periodu 2011. - 2023. godine

U naprijed navedenoj tabeli dat je pregled ostvarenih suficita, tj. deficita u periodu od 2011. do 2023. godine.

U cilju jačanja fiskalne odgovornosti, Zakon o budžetima u FBiH je uveo pravilo izrade Izjave o fiskalnoj procjeni posljedica novih propisa na budžet, kojom se zahtjeva da predlagači novih obaveza za budžet istovremeno moraju da predlože i izvore finansiranja istih. Na taj način spriječit će se donošenje propisa koji se ne mogu realizirati.

- migrantskom krizom i sigurnosti građana u Unsko-sanskom kantonu, planira se smanjiti broj krivičnih djela i prekršaja i time povećati sigurnost građana.
- U cilju sprečavanja novih i smanjenja postojećih rizika od prirodnih katastrofa i nesreća raditi na izradi i provedbi integriranih institucionalnih mjera koje sprečavaju i smanjuju izloženost opasnosti i ranjivosti na katastrofe te povećavaju spremnost za odgovor i oporavak od mogućih katastrofa i nesreća, a time jačaju i otpornost na iste putem jačanja ljudskih kapaciteta kroz različite programe obuka i edukacija te nabavke opreme i uvezivanje kantonalnih sa lokalnim predstavnicima Civilne zaštite kroz sistemski uvezane mehanizme.
  - Realizacija kurikularne reforme u predškolskom, osnovnom i srednjem obrazovanju će omogućiti razvijanje kurikuluma po nivoima obrazovanja i predmetnim područjima te omogućiti usklađivanje obrazovnog sistema s potrebama tržišta rada, što će doprinijeti smanjenju broja nezaposlenih i čime će se ublažiti stepen migracije stanovništva.
  - Digitalizacija obrazovnog sistema u Unsko-sanskom kantonu ima za cilj digitalizaciju administracije, ali i međusobne komunikacije učenika, nastavnika i školskih upravljačkih struktura, kao i samih škola s Ministarstvom obrazovanja, nauke, kulture i sporta.
  - Digitalizacijom procesa vođenja evidencija autoškola i kandidata te polaganja ispita iz poznavanja propisa i upravljanja motornim vozilom suzbit će se koruptivne radnje i pružit će se efikasnije usluge korisnicima.
  - Izgradnjom plivačkih bazena u skladu sa Strategijom razvoja sporta Unsko-sanskog kantona omogućit će se održavanje takmičenja i škola plivanja za djecu, a ujedno će se razviti sport i turistička ponuda Unsko-sanskog kantona.
  - Izgradnjom Studentskog centra unaprijedit će se usluge na Univerzitetu Bihać putem povećanja standarda studentskog života, koji obuhvata smještaj i ishranu izvan mjesta stanovanja, kao i mogućnost drugih studentskih aktivnosti (event-i, kapaciteti učenja-biblioteka i mjesto za učenje, natječaji, organiziranje učešća u različitim studentskim programima koji pridonose boljem životnom standardu studenata).
  - Izgradnjom novog objekta zgrade JU „Dječiji vrtić“ Bužim stvorili bi se bolji uslovi za djecu i osoblje, a i omogućio bi se veći obuhvat djece predškolskog uzrasta sa područja općine Bužim.
  - Izgradnja plinovoda na području Unsko-sanskog kantona. Projekat gasifikacije Unsko-sanskog kantona planiran je Strateškim planom i programom razvoja energetskog sektora FBiH iz 2009. godine i obilježen je kao srednjoročni projekat od značaja za Federaciju Bosne i Hercegovine s planiranim ulazom prirodnog gasa iz pravca Republike Hrvatske. U prvoj fazi je predviđena gasifikacija gradova u blizini granice, dok bi se u drugoj fazi projekta gasifikacija proširila i na ostale gradove Unsko-sanskog kantona. Realizacijom ovog projekta došlo bi do povećanja tržišta prirodnog gasa u BiH, ali i povećanja sigurnosti snabdijevanja, obzirom da bi se obezbijedio novi ulaz za cjelokupni sistem.
  - Nastavak izgradnje aerodroma u Unsko-sanskom kantonu, koji je jedan od strateških prioriteta za Unsko-sanski kanton, jer bi se s izgradnjom navedenog aerodroma postigla bolja i brža povezanost s glavnim gradom, zatim bi se

omogućila bolja povezanost dijaspore s Unsko-sanskim kantonom i na kraju uveliko bi se doprinijelo razvijanju Unsko-sanskog kantona kao turističke destinacije.

- Korištenjem obnovljivih izvora energije i uspostavljanjem mehanizama za programe energetske efikasnosti raditi na smanjenju potrošnje energije kao i smanjenju stakleničkih plinova (kroz projekte izgradnje vjetroparkova, solarnih elektrana, uvođenje mjera energetske efikasnosti na javnim objektima i sl.).
- Uspostavljanjem održivog integralnog sistema upravljanja otpadom na području Kantona, u cilju preventivnog djelovanja na nastanak otpada, prikupljanja i razvrstavanja, ponovne upotrebe, reciklaže i sigurnog odlaganja te uspostave regionalnih/međuopćinskih/općinskih centara za upravljanje otpadom i prateće infrastrukture koja uključuje pretovarne stanice, reciklažna dvorišta i zelene otoke, a u skladu sa Planom upravljanja otpadom Unsko-sanskog kantona 2023.-2028. godine, unaprijedit će se zaštita okoliša i zdravlje ljudi na području Kantona.
- Razvojem cestovnog prometa na pravcu Bihać-Karlovac-Novo Mesto, izgradnjom brze ceste na dionici Velika Kladuša-Cazin-Bihać i zaobilaznice Bihać-Cazin te povezivanjem grada Bihaća sa općinom Bosanska Krupa, općine Sanski Most sa gradom Prijedor bi se osiguralo jačanje transportnih i saobraćajnih kapaciteta te povećati vrijednost izvoza, ukupan prihod od turizma i broj novih investicija.
- Jačanjem saradnje sa dijasporom Vlada Unsko-sanskog kantona planira stvoriti priliku za umrežavanje, trgovanje, investiranje, istraživanje i transferiranje znanja, vještina, inovacija, tehnologija, institucija i vrijednosti i time povećati udio novih investicija i broj novoosnovanih privrednih subjekata.
- Uspostavljanjem jedinstvenog antikoruptivnog informacionog sistema pri Uredu za borbu protiv korupcije Unsko-sanskog kantona olakšat će se postupci, prijave, praćenja, izvještavanja i sve ostale radnje u cilju efikasnije borbe protiv korupcije.

*Trogodišnji akcioni plan za razdoblje 2025.-2027. sadrži 10 prioriteta, 33 razvojne mjere te 262 razvojna projekta i aktivnosti razvrstanih po razvojnim mjerama i prioritarnim ciljevima.*

- U tabeli broj 1. prikazan je broj projekata po strateškim ciljevima. Najveći broj projekata planiran je u Strateškom cilju 2. Unapređen razvoj inkluzivnog i prosperitetnog društvenog sektora.

Tabela 1. Broj projekata po strateškim ciljevima

Br. S.C.	Naziv strateškog cilja	Broj projekata
S.C.1.	Izgradeni privredni kapaciteti uz održivo korištenje prirodnih resursa	64
S.C.2.	Unapređen razvoj inkluzivnog i prosperitetnog društvenog sektora	116

- Ukupna indikativna vrijednost finansijskih sredstava planiranih za realizaciju projekata i aktivnosti u trogodišnjem razdoblju 2025.-2027. iznosi 402.411.400 KM (tablica 2.) i to 145.917.400 KM u 2025. godini i 256.494.000 KM u preostale dvije godine.

Tabela 2. Vrijednost indikativnih finansijskih sredstava za realizaciju projekata i aktivnosti

Br. S.C.	Naziv strateškog cilja	Iznos sredstava 2025.-2027.	Udio u %	Iznos sredstava za 2025. g
S.C.1.	Izgrađeni privredni kapaciteti uz održivo korištenje prirodnih resursa	117.549.900	29,21 %	38.303.300
S.C.2.	Unapređen razvoj inkluzivnog i prosperitetnog društvenog	136.834.800	34,00 %	46.568.100
S.C.3.	Održivo upravljanje okolišem, prirodnim i infrastrukturnim resursima	148.026.700	36,79 %	61.046.000

- Prema strukturi planiranih sredstava po izvorima finansiranja najviše se sredstava očekuje iz kantonalnog budžeta 51,35% te potom iz vanjskih izvora 48,65% (općine i gradovi, federalna ministarstva, međunarodne nevladine organizacije i EU fondovi). (Tabela 3.)

Tabela 3. Udio očekivanog finansiranja po izvorima

Br.	Izvor finansiranja	Iznos	Udio u %
1.	Budžetska sredstva	206.654.600	51,35 %
2.	Vanjski izvori finansiranja	195.756.800	48,65 %

Vrijednost finansijskih sredstava za realizaciju projekata i aktivnosti:

Naziv strateškog cilja	Iznos sredstava 2024.-2026.	Udio u %	Iznos sredstava za 2024. godinu
Izgrađeni privredni kapaciteti uz održivo korištenje prirodnih resursa	88.987.669	25,96%	32.762.669
Unapređen razvoj inkluzivnog i prosperitetnog društvenog sektora	112.292.200	32,75%	42.246.400
Održivo upravljanje okolišem, prirodnim i infrastrukturnim resursima	141.572.503	41,29%	52.406.962

Tabela: Vrijednost finansijskih sredstava za realizaciju projekata i aktivnosti

## 6. PREDVIĐENE PROMJENE JAVNOG DUGA I STRATEGIJA UPRAVLJANJA JAVNIM DUGOM

Vanjski i unutrašnji dug Unsko-sanskog kantona regulisan je Zakonom o dugu, zaduživanju i garancijama u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj: 86/07, 24/09 i 44/10), Zakonom o budžetima u Federaciji BiH („Službene novine FBiH“, broj: 102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16, 5/18, 44/18, 11/19, 99/19 i 25a/22), Zakonom o trezoru u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj 26/16) i Zakonom o izvršavanju Budžeta Unsko-sanskog kantona za tekuću godinu.

### 6.1. Obaveze Kantona

Na osnovu podataka iz konsolidiranog godišnjeg obračuna Kantona, ukupne obaveze Kantona na dan 31.12.2023. godine iznose 76.125.249 KM i to:

- Kratkoročne obaveze .....51.130.268 KM,
- Dugoročne obaveze.....24.994.981 KM.

Pravosnažna sudska izvršenja, kod poslovne banke na dan 31.12.2023. godine iznose 77.362.677,94 KM. Stanje sudskih izvršenja se odnosi na glavnice bez obračunatih zateznih kamata i sudskih troškova i nisu evidentirana u Glavnoj knjizi trezora.

#### 6.1.1. *Kratkoročne obaveze*

Kratkoročne obaveze se najvećim dijelom odnose na obaveze prema dobavljačima (pravnim i fizičkim licima) za isporučene robe i usluge za period 2020.-2023. godine, obaveze prema udruženjima i neprofitnim organizacijama za period 2018.-2023. godine, obaveze prema centrima za socijalni rad za beneficije socijalne zaštite i obaveze prema nižim nivoima vlasti za tekuće i kapitalne grantove za period 2022.-2023. godine, obaveze prema Zavodu zdravstvenog osiguranja Unsko-sanskog kantona za osiguranje neosiguranih lica (boračke populacije, nezaposlenih lica i učenika za period 2016.-2023. godine), subvencije u privredi i poljoprivredi iz 2023. godine, obaveze za kredite i primljene pozajmice, obaveze za plaće (decembar 2023. godine) i naknade plaća uposlenika, zatim obaveza za poreze i doprinose, ostale obaveze za rad prema radnicima (naknade za topli obrok za decembar 2023. godine, prijevoz uposlenih za decembar 2023. godine, pomoći u slučaju smrti ili teže bolesti za novembar i decembar 2023. godine.

#### 6.1.2. *Dugoročne obaveze*

Shodno članu 7. Zakona o dugu, zaduživanju i garancijama u FBiH, kantoni se mogu dugoročno zadužiti ukoliko u vrijeme dugoročnog zaduženja iznos servisiranja duga za ukupan unutrašnji i vanjski dug i garancije koje dospijevaju u svakoj narednoj godini, uključujući i servisiranje za predloženo novo zaduženje i sve zajmove za koje su izdate garancije kantona, ne prelaze 10% prihoda ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini i u okvirima ograničenja u skladu sa procedurom definiranom u Zakonu o dugu.

Dugoročne obaveze iskazane u bilansu stanja odnose se na obaveze po osnovu dugoročnih kredita i to:

- Kredit za modernizaciju bolnica na Unsko-sanskom kantonu Republike Austrije iznosi 7.890.173,87 KM,
- Kredit za modernizaciju JU Univerziteta u Bihaću iznosi 2.057.486,66 KM,
- Kredit za pokriće deficita u iznosu 3.265.625,00 KM i kamata u iznosu od 156.832,26 KM,
- Pozajmice sa namjenskih podračuna u okviru JRT iznose 8.290.000,00 KM (prenešeno sa kratkoročnih na dugoročne obaveze u 2015. godini) i to:
  - Podračun za šumske naknade Ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva u iznosu 2.450.000,00 KM,
  - Podračun za pretvorbu poljoprivrednog zemljišta u nepoljoprivredne svrhe Ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva u iznosu 2.880.000,00 KM,
  - Podračun za privatizaciju-Escrow račun u iznosu 2.960.000,00 KM.

## 6.2. Servisiranje duga Kantona

U Tabeli koja slijedi prikazano je stanje dugoročnog duga Kantona na dan 31.3.2024. godine te servisiranje istog u tekućoj i naredne tri godine:

Zaduženje Kantona	Stanje duga 31.03.2024.		Servisiranje duga								Mil. KM
			2024		2025		2026		2027		
Izvor finansiranja	Glavnica	Kamata	Glavnica	Kamata	Glavnica	Kamata	Glavnica	Kamata	Glavnica	Kamata	Opis
Upravljanje čvrstim otpadom I	0,617	0,014	0,112	0,004	0,112	0,004	0,112	0,003	0,112	0,002	Min. građ
Upravljanje čvrstim otpadom II	0,273	0,005	0,061	0,002	0,061	0,001	0,061	0,001	0,061	0,001	Min. građ
Koreja	2,292	0,138	0,306	0,033	0,306	0,029	0,306	0,024	0,306	0,019	Bolnica
Austrija	6,983	0,251	1,27	0,08	1,27	0,07	1,27	0,052	1,27	0,04	Bolnica
Austrija	4,354	0,078	0,791	0,03	0,791	0,03	0,791	0,01	0,791	-	Univerzitet
Unicredit bank dd	2,75	0,134	2,063	0,134	2,063	0,023	-	-	-	-	Deficit budžeta
<b>UKUPNO:</b>	<b>17,269</b>	<b>0,62</b>	<b>4,603</b>	<b>0,283</b>	<b>4,603</b>	<b>0,157</b>	<b>2,54</b>	<b>0,09</b>	<b>2,54</b>	<b>0,062</b>	
<b>SVEUKUPNO:</b>	<b>17,889</b>		<b>4,886</b>		<b>4,76</b>		<b>2,63</b>		<b>2,602</b>		
Pozajmice sa podračuna	8,29		0,6		0,6		0,6		6,49		Deficit budžeta-povrat pozajmica
<b>Ukupno stari dug</b>	<b>26,179</b>										

Tabela 13: Servisiranje duga Unsko-sanskog kantona

Unsko-sanski kanton na dan 31.3.2024. godine ima ukupno kreditno zaduženje u iznosu 17,89 mil. KM i to:

- glavnica u iznosu - 17,269 mil. KM,
- kamata u iznosu - 0,62 mil. KM.

Ako ovom iznosu dodamo pozajmice sa namjenskih podračuna od 8,29 mil. KM ukupne dugoročne obaveze Kantona iznose 26,179 mil. KM.

Na osnovu otplatnih planova napravljen je plan servisiranja dugoročnih obaveza Kantona koje, u skladu sa Zakonom o izvršavanju Budžeta Unsko-sanskog kantona, imaju prioritet pri planiranju i izvršavanju Budžeta.

Za upravljanje dugom Federacije, u skladu sa Zakonom o dugu, zaduživanju i garancijama u Federaciji Bosne i Hercegovine nadležno je Federalno ministarstvo finansija, a za upravljanje dugom kantona, gradova i općina ministarstva finansija kantona, odnosno gradske i općinske službe za finansije.

Međunarodna rejting agencija Standard and Poor's (S&P) u februaru 2023. godine povećala je izgled kreditnog rejtinga sa stabilnih na pozitivne i zadržala kreditni rejting Bosne i Hercegovine, koji glasi „B“. Agencija Moody's Investors Service, u augustu 2022. potvrdila je Bosni i Hercegovini suvereni kreditni rejting „B3 sa stabilnim izgledima“.

Federacija Bosne i Hercegovine planira uvesti nova fiskalna pravila o zaduživanju i garancijama prema kriterijima iz Maastrichta. Njime se uvodi ograničenje javnog duga Federacije Bosne i Hercegovine na najviše 60% BDP-a Federacije i uvode ograničenja ukupnog duga za kantone i jedinice lokalne samouprave, uvodi pravilo da kantoni i jedinice lokalne samouprave ne mogu posuđivati ili izdavati garancije bez prethodne suglasnosti FMF-a, javni dug se prati prema pravilima statističke metodologije EU.

U skladu sa Zakonom o dugu, zaduživanju i garancijama u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj: 86/07, 24/09, 44/10 i 30/16), kantoni se mogu dugoročno zadužiti ukoliko u vrijeme dugoročnoga zaduženja iznos servisiranja duga za ukupan unutarnji i vanjski dug i garancije koji dopijeva u svakoj narednoj godini, uključujući i servisiranje za predloženo novo zaduženje i sve zajmove za koje su izdate garancije kantona, ne prelazi 10% prihoda ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini. Stanje i projekcije javnog duga su od izuzetne važnosti za kreiranje fiskalnih i razvojnih politika. Zaduzivanje treba biti na realnim i održivim osnovama da bi se održala stabilnost fiskalnog sistema i osigurala osnova za razvojne inicijative.

Pregled stanja i projekcija javnog duga u ovom dokumentu se temelji na podacima s kojima raspolaže Ministarstvo finansija.

Imajući u vidu izmjenu zakonskog okvira u pogledu donošenja novih fiskalnih pravila zaduzivanja za sve nivoe vlasti u FBiH, kojim se stvaraju preduslovi za povećanje transparentnosti zaduzivanja i izvještavanja o dugu u FBiH te omogućava upravljanje dugom na adekvatan način, nužno je, uspostavljanjem informacionog sistema za upravljanje dugom (evidentiranje i praćenje duga i garancija, izvještavanje o dugu i sl.) stvoriti tehničke pretpostavke za poboljšanje cjelokupnog procesa.

Novi informacioni sistem za upravljanje dugom trebao bi biti usklađen sa obavezama koje će proistići iz novog Zakona o dugu, zaduzivanju i garancijama u Federaciji BiH i podzakonskih propisa donesenih na osnovu Zakona na način da se:

- zakonom utvrđena ograničenja i obaveze plaćanja prate automatski,
- da pruža mogućnost ispunjenja svih Zakonom definisanih obaveza vezanih za evidencije o javnim dugovima, garancijama, sredstvima osiguranja,
- da daje mogućnost sveobuhvatne analize i praćenja dugova u skladu sa svim relevantnim međunarodnim standardima,
- da je omogućen proces praćenja i izvještavanja u vezi sa limitima zaduženja i izloženosti, kao i povezanih kontrola, i to na način da svaki kanton, grad i općina evidentiraju i prate podatke o zaduženju i garancijama kantona, grada, odnosno općine, uključujući i dug javnih poduzeća iz svoje nadležnosti te
- da ima mogućnost razmjene podataka o dugu svakog nivoa vlasti i da omogućava standardne izvještaje i daje mogućnost kreiranja pojedinih prilagođenih izvještaja i prikaza podataka u sistemu.

Ugovaranje novih zaduživanja također podrazumijeva analizu i pažljivu selekciju u zavisnosti od potreba za finansiranjem i dostupnih izvora finansiranja, a u svrhu realizacije ciljeva upravljanja dugom.

Broj: 03-02-51-822/2024  
Bihać, 19.6.2024. godine

